

*Наталя Степанюк,
ORCID iD 0000-0002-5677-2734
старший викладач
кафедри теорії й методики мовно-літературної
та художньо-естетичної освіти
Миколаївський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти
вул. Адміральська, 4-а, 54001, м. Миколаїв, Україна
natalia.stepaniuk@moippo.mk.ua*

ПОРІВНЯННЯ ОБРАЗІВ ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКОГО СТЕПУ В ХУДОЖНІЙ ТА ПОЕТИЧНІЙ ТВОРЧОСТІ ДМИТРА КРЕМЕНЯ ТА АНДРІЯ АНТОНЮКА

Статтю присвячено ідейно-художньому аналізу образу південноукраїнського степу у творчості Андрія Даниловича Антонюка та Дмитра Дмитровича Кременя. На основі аналізу творчого здобутку митців у відтворенні означеного виокремлено особливості його зображення на полотнах художника та в рядках віршів поета. Акцентовано на впливові південного ландшафту на формування творчої особистості митців. Уперше проілюстровано полотна А. Д. Антонюка суголосними за змістом і настроєм фрагментами поетичних творів Д. Д. Кременя.

Ключові слова: мистецтво; південноукраїнський пейзаж; степ; художній образ.

© Степанюк Н. К., 2023

Вступ. Український степ завжди надихав митців на творчість. Безкрайня просторінь наче відображає широту та ширість української душі. Він зачаровує глибиною своєї історії, свободою та широтою омріяних горизонтів. На хвилі піднесення національної самосвідомості особистості учня актуальним є дослідження мистецьких творів, які представляють миколаївський степ. І саме художньо-живописні та поетичні творіння митців, натхненних красою південного степу, формують самоідентичність творчої особистості школяра.

Багато письменників оспівували південноукраїнський степ, а художники відображали його красу та велич, але саме А. Д. Антонюкові вдалося передати кольорову чарівність трав та прозору повітряність блакиті неба на своїх полотнах. Особливе сприйняття глибини степових просторів, загадковість світовідчуття, нетрадиційна техніка виконання – все це вирізняє творчість А. Д. Антонюка від класичних зразків українського

пейзажу (А. Й. Куїнджі, С. І. Васильківського, М. К. Пимоненка).

Картини степу в А. Д. Антонюка демонструють значне жанрове розмаїття: в них є казкові, епічні мотиви, сцени народного життя й побуту, і наразі вони мало досліджені. Степова тематика проходить через увесь творчий шлях Д. Д. Кременя – видатного українського поета, сучасника А. Д. Антонюка, з яким його пов'язували глибокі творчі й особисті стосунки. Безкрайні простори південноукраїнського пейзажу мають яскраве відображення у віршах, поемах, симфоніях Д. Д. Кременя. Твори художника і поета об'єднує глибока спільна духовна основа – любов до рідного краю, до Батьківщини, осмислення її минувшини й сьогодення, і пейзаж в цьому ракурсі відіграє значну виражальну й концептуальну роль. Ураховуючи спільні образно-тематичні та ідейно-сміслові лінії творчості двох митців – А. Д. Антонюка і Д. Д. Кременя, вважаємо за доцільне застосувати компаративний

підхід до означеної проблеми, що надасть можливості узагальнити ціннісні характеристики, світоглядні мотиви діяльності наших видатних співвітчизників.

Пейзажі А. Д. Антонюка казкові, нагадують народну картину, проте всупереч академічному реалістичному пейзажу класиків живопису вони мало досліджені. Образи в поетичній спадщині Д. Д. Кременя дослідники вивчали тією чи іншою мірою, однак розвідок компаративного аналізу поезії й інших видів мистецтва мало.

Аналіз досліджень і публікацій.

Ніхто не зможе передати красу південного степу краще, ніж людина, чиє художнє сприйняття навколишнього світу було сформовано на безкрайніх його теренах. Південний степ став лейтмотивом творчості двох побратимів: А. Д. Антонюка та Д. Д. Кременя. Про дружбу, закоханість у південні безкраї степи, глибину художньої філософії художника і поета йдеться в альбомі-антології «Лампада над Синюхою» (2007).

Творчість А. Д. Антонюка була предметом дослідження живописця та поета В. П. Кобаченка (Мистецтво козацького степу, 2002), академіка, заслуженого діяча науки і техніки України, доктора історичних наук, професора М. М. Шитюка (Слава і гордість Миколаївщини, 2012), доктора мистецтвознавства, члена Національної спілки художників України В. В. Малини (Антонюк Андрій Данилович, 2001), українського політика, науковця, Уповноваженого із захисту державної мови, члена Національної спілки журналістів України, Національної спілки краєзнавців України (Т. Д. Кременя (Сто слів про Андрія Антонюка, 2022).

Про доробок Д. Д. Кременя писали: В. І. Шуляр (Шуляр В. І. Поетичне світовідчуття Дмитра Кременя, 2000), Л. А. Назаренко (Назаренко Л. А. Специфіка реалізації світоглядних позицій Д. Кременя в збірці «Елегія троянського вина»: до питання вивчення літератури рідного краю в старших класах, 2018), В. О. Базилевський (Мінерал поезії. Кремень Д. Д. Замурована музика: лірика,

симфонії, поеми, 2011), О. Б. Логвиненко (Логвиненко О. Б. На вагу духу вимірюється нова книжка поета Д. Кременя «Пектораль», 1999).

Мета статті полягає у висвітленні аналізу поетичної й живописної спадщини художника та поета, пов'язаної з південноукраїнським степом.

Досягнення мети передбачає виконання таких завдань:

- розкрити особливості зображення степу у творчості А. Антонюка;
- проаналізувати значення образу степу у творчості Д. Кременя;
- порівняти вплив степових мотивів на творчість художника А. Д. Антонюка та поета Д. Д. Кременя.

Виклад основного матеріалу.

У плеяді митців Північного Причорномор'я, чия творча діяльність безпосередньо асоціюється з утвердженням національної культури останніх десятиліть, вагоме місце належить А. Д. Антонюкові та Д. Д. Кременю, живопис і поезія яких значною мірою вплинули на поступ сучасного українського мистецтва й поетичної творчості. По-різному склалися творчі шляхи митців, хоча їхні долі тісно переплетені.

«Живописці можуть бути тільки в степу, біля річки..... От наш оцей простір, поєднаний з небом... Тому я розумію цей степ, оцей Чумацький Шлях, поєднаний із степом...» (Кобаченко В. П., 2002, с. 21). Так із закоханістю у південноукраїнський степ говорив про свій рідний край А. Д. Антонюк, художник, який народився в 1943 р. в м. Первомайськ, що на Миколаївщині. Своє дитинство він провів на живописних берегах річки Синюхи. Малювати вчився у шкільному гуртку (викладач Л. М. Островський), а після закінчення школи – в Одеському художньому училищі ім. М. Грекова (класи Олександра Ацманчука і Тамари Єгорової). У 1994 році став лауреатом Національної премії України ім. Т. Г. Шевченка (Малина В. В., Катюха О. О., 2001, с. 5).

Маючи неабиякі досягнення в живописі та визнання серед колег-художників, Андрій Антонюк у кожній роботі оспівує рідний степ, який є на полотнах фоном-характеристикою, емоційною підтримкою ідеї-задуму твору. На картині «Благословенна земля» художник передав спокій та мрійливість подружжя, сподівання молодих людей на щасливе майбутнє. На полотні «Моя Венеція» зображено висушений палючим південним сонцем степ, де життя буває лише коло води, коло річки або рукотворної водойми. На щасливих і співучих попри щоденну тяжку кропітку працю мешканців степу, виснажених палючим сонцем та тяжкою працею, нам указують кольори вбрання жінок та зображення пташок на деревах.

Полотна А. Д. Антонюка вміщують в себе значно більше, ніж можливо передати за допомогою обмеженого раціонального мислення. Майже через усю творчість художник намагався відобразити «світло маминої молитви» (Антонюк М. О., 1997, с. 13), образ якого змальовував золотаво-полинисто-сріблявими кольорами степу, омитими сонячною блакиттю степового сонця. Такими поєднаннями глибокої думки та зображувальними можливостями живопису сповнені такі твори митця, як «Животворящий хрест», «Через віки», «Перезва», «Покрова на Богополі». У композиції показано дві символічні арки, розташовані по різних берегах річки, що означаєплинність часу. Праворуч у нижній частині полотна – старий у вінку – символ вічного коловороту життя і смерті. У центрі полотна показана червона, увінчана золотим куполом арка. Ліворуч змальований вершник, готовий в дорогу. Під ним напис – «Андрій».

А. Д. Антонюк, на думку В. П. Кабаченка, писав відверто і чесно, уперто огранюючи почерк, хоча повторював, що абсолютно не розуміється на творчості. Живописець, вивівши універсальну формулу перетворення природи на світ свого буття, наближався до природи, яка була основою філософії буття степовика (Кабаченко В. П., 2002, с. 18). Спо-

стерігаючи картини А. Антонюка, постійно відчуваємо глибину простору, безмежні степові простори, які виходять за межі полотна і обволікають сонячним теплом. Виникає враження, що художник зазирнув у глибину душі всієї нації, знайшов єдину святу думку про осмислення філософії життя і переніс її на полотно. Підсилюють цей емоційний стан чисті прозорі кольори, які створюють ілюзію духовного піднесення, великої і доброї життєвої мети та мінливого існування. Приходить розуміння свого буття, долі, місії. Як художник починаєш розуміти палітру опаленого сонцем степу, свою закоханість у безмежний степовий пейзаж, який веде тебе аж до самого синього моря.

Концептуалізуючи мистецький світ А. Д. Антонюка, мистецтвознавці підкреслювали, що він створив самотній міф прадавнього Надчорномор'я, у таїні образності мислення якого – віщунство, етнопоетизм, золотоміфічність думок українців (Степанов М., Марічевський М., 2004, с. 92–93). Митця шанували, а ще його величали письменники та поети, критики-мистецтвознавці називали «дивовижним художником» (М. С. Вінграновський), «найбільшим українським майстром живопису» (М. Ф. Слабошпицький), «класиком зпоміж сучасників» (В. О. Коротич), «справжньою гордістю України» (Ф. М. Гуменюк), «неперевершеним генієм нації» (Д. Д. Кремінь), «творцем історії мистецтва» (І. Д. Марчук), «митцем питома народним, стиль якого – символіко-реалістичний український міфологізм». А також митці стверджували, що творчості А. Д. Антонюка притаманні ознаки наївного народного мистецтва, символіка експресіонізму та естетика модернізму.

По-особливому любив А. Антонюк весняний степ, його композиційну казковість та кольорову чарівність. «Світло весни», «Весна», «Біла брама» – полотна, усипані степовими весняними квітами, зеленню молодих трав, блакиттю прозорого лагідного неба. Усі роботи, присвячені цій тематиці, цінні

тим, що художникові вдалося майстерно передати ту швидкоплинну колірну мить квітучого степу, соковиту зелень молодих трав, адже через тиждень палюче південне сонце перефарбує степ у золоті відтінки охри.

Оспіваний на полотнах А. Д. Антонюка красвид став джерелом натхнення і для Д. Д. Кременя. На думку Л. А. Назаренко, відбувається дифузія мистецтв, яка сприяє формуванню естетичних смаків учнів. Прикладом слугують такі рядки: «як посмертний літопис кульбаб», «і життя, як любовна ромашка» (поезія Д. Д. Кременя «Скрасчку міфа», збірка «Елегія троянського вина», 2001). В уяві вимальовуються дві картини: «Кульбаба» О. Безсмертної та «Букет із гладіолусів, лілій і ромашок» К. Моне. Скромні квіти, у першому випадку, з жовтих, символу добра й дитинства, незримо перетворюються на біляві парашутики, що асоціюються з плином життя (Назаренко Л. А., 2018, с. 319). Життя для митців є простором, де є місце радощам і печалям. Саме степ із різними квітами й рослинністю уособлює в собі волю, різнобарвність буття, безмежність. Різниця лиш у виборі засобів, у поезії – це слово, а в мистецтві – пензель і фарби.

Художній світ Дмитра Кременя постав як результат своєрідного зміщення пластів, насамперед мистецького: слово і живопис, потім ландшафтний: гори і степ; згодом часового: минуле і сучасне. Як його свідомість формувалась образом-словом-фарбою, так він і виражається та впливає на читача.

І якщо для А. Д. Антонюка степові простори були джерелом формування та становлення його творчої особистості, то для Дмитра Кременя сприйняття цього же степу, за словами І. М. Дзюби, почалось із освоєння «поверхні» степового ландшафту та його життєвих реквізитів – у контексті звичайної для української радянської поезії романтичної риторики; що спостерігаємо у перших збірках «Травнева арка» (1978), «Південне саяво» (1982).

Тож закарпатець Д. Д. Кремень,

який побачив світло Боже в селі Суха Іршавського району, став степовиком на грані моря в Південній Україні, а ще точніше – на Миколаївщині. Це особливо важливо тому, що подія ця поклала живлющий відбиток на саму творчість українського поета й есеїста, викладача й журналіста Дмитра Кременя та стосується самої суті тодішньої держави – «я народився ще в імперії», зауважив поет у вірші «Повість наших літ». Ще п'ятикласником він побачив свої вірші надрукованими в обласній газеті «Закарпатська правда». Навчання в школі-інтернаті, відвідування студії образотворчого мистецтва й участь у міжнародних виставках дитячого малюнка, потрясіння від відкриття поезії Є. П. Плужника, зачитування поезією молодих тоді Л. В. Костенко та Д. В. Павличка, І. Ф. Драча та М. С. Вінграновського, Б. А. Нечерди та земляка – уже «класика» за віком – П. М. Скунця, російських «шістдесятників», поезії угорської, чеської, словацької (то все було доступне в оригіналі в багатонаціональному Закарпатті), – усе це пізніше поет назве «моєю учнівською лектурою». І, врешті, молодого випускника Ужгородського університету в 1975 р. «розподілено» до майже азійського в уяві закарпатців Дикого Поля (історично), до чи не «найглухішого» навіть у масштабах Миколаївщини райцентру – селища Казанка, ще й у російськомовну школу. З 1979 року Д. Кремень працює викладачем у Миколаївському педінституті, кореспондентом та завідувачем відділу молодіжної газети, керівником обласної літстудії «Джерела», де він робить головне у своєму житті – творить свої поезії, викарбовує свій власний стиль, виростаючи саме у Миколаєві до рівня кращих поетів та есеїстів України. Саме тут він стає лауреатом літературної премії ім. Василя Чумака, культурологічної – імені Миколи Аркаса, а з 1999 р. – лауреатом найвищої премії країни – Державної (нині – Національної) премії України імені Тараса Шевченка. Того самого року він стає у Миколаєві «Гордянином року» в номінації «Культура».

Багато сучасних літературознавців досліджували життєвий та творчий шлях поета. У статті «Специфіка реалізації світоглядних позицій Д. Д. Кременя в збірці «Елегія троянського вина»: до питання вивчення літератури рідного краю в старших класах» Л. А. Назаренко стверджує, що поезія Д. Д. Кременя не лише сповнена естетичною насолодою, але й сприяє розвиткові духовного світу: «Зустріч з поезією Д. Д. Кременя дарує естетичну насолоду, можливість досягнути світ, закохатися у свою малу батьківщину, інтелектуально й духовно зрости. Поет

*...До мене горнеться Мигія –
Моя земля, моя земля...
...В траві
Згубилася стежина
І в'ється, в'ється, мов змія...
у ніч мене кінь помчав»*

(Антонюк А. Д., Кремень Д. Д., 2007, с. 119).

І знову, як і у А. Д. Антонюка, тонкий натяк на степ, на його безмежну свободу та подих вільного вітру. Досліджуючи архетип землі у творчому здобутку Д. Д. Кременя, В. М. Баденкова у розвідці «Інтерпретація образу землі в ідіостилі Дмитра Кременя» зазначає: «Одним із різновидів вербалізації архетипу землі є природа (добра земля), що переноситься на рідну землю взагалі (рідну Україну) і реалізується через коло цікавих за змістом і формою образів степу, саду, поля, гір, скель тощо». Тому поетичне слово поета перебуває у двох площинах: вертикальній (оспіваючи степ) горизонтальній (описуючи гори). Дослідниця, описуючи образ степу у творчому доробку Д. Кременя, наголошує, що він узагальнюється до рівня національного конотованого символу, який відображає макрообраз України: «Одним із основних складників авторського космотворення є

стає для школярів близькою людиною, своїм, рідним. Єдність ціннісних орієнтацій, пізнавальної діяльності з читацьким досвідом дає змогу школярам реалізувати свій інтелектуальний потенціал» (Назаренко Л. А., 2018, с. 319).

Можна припускати, звертає увагу І. М. Дзюба, що душевна транспозиція, погляд із карпатського загір'я дали можливість поетові побачити південноукраїнський світ гостріше й пережити глибше, ніж це здебільше буває з призвичаєним до своїх, хоч яких фантастичних, місць людом (Дзюба І. М., 2008, с. 2).

індивідуалізований образ степу, тісно пов'язаний із базовими підвалинами українського менталітету. Аналіз виявлених інтерпретацій («елемент ландшафту», «земна поверхня», «рідна домівка», «мати-земля», «історична вольниця» тощо) дає підстави визначити тенденцію його розбудови в напрямі трансцендентної семантики» (Баденкова В. М., 2016, с. 30).

Далекоглядність та творча інтуїція митців особливо відчутна нині, коли Україна виборює своє право на існування, незалежність. Їхній художній «космос» не лише сягає глибинної генетичної пам'яті, але й здатний передбачити трагічні події. Геній А. Д. Антонюка ще в далекі дев'яності роки минулого століття створив картину «Тривога», на якій зображена наша реальність: ракети над храмами і розгублені люди, що шукають порятунку. І, підхопивши ідею трагічних передбачень, Д. Д. Кремень віршує:

*Раїни Таврії...
Над вами
Пора прощальна – падолист.
І за прощальними словами
Прощальних сліз урочий блиск.
Пробачте журавлям, раїни.
І літакам. І млі дібров.*

*Летить над нами Україна
З правічним степом і Дніпром.
У млі зимових ожеледиць
Проблисне павісма трави,
Немов козацький оселедець
Між яничар і татарви*

(Д. Кремень, «Раїни Таврії», 2007, с. 155)

Однак творчість двох побратимів сповнена глибоким патріотизмом та оптимізмом, вірою у світле майбутнє свого народу. Художньо-поетичні твори,

натхненні степом, стали береговим щитом півдня України, які стверджують, що Україна була, є і буде!

*Шабля й люлька – от і весь бомонд...
Гіпаніс – то Бог: веде в Європу.
Чорне море – то Евксінтський Понт.
Але ти, недоле, хтива й п'яна.
Марно насилаєш нам потвор.
Де була лиш церква дерев'яна,
На віки возведено собор!!!*

(Д. Кремень, «Різдво на Богополі», 2007, с. 171)

Пророчо суголосною ілюстрацією поетових слів є картина *митця-побратима* А. Д. Антонюка «Наближення Різдва».

Висновки та перспективи дослідження. Проаналізувавши творчий доробок видатного миколаївського художника А. Д. Антонюка, можемо стверджувати, що митцеві вдалося створити свій унікальний образ степу, який існує у двох вимірах. Один вимір – картина автора як витвір мистецтва, другий – сприйняття твору глядачем. Авторіві вдалося передати глибину простору, безмежні степові простори, які виходять за межі полотна і огортають сонячним теплом. Цей ефект підсилюють чисті прозорі кольори, створюючи ілюзію духовного піднесення, великої і доброї життєвої мети та мінливого існування.

Аналізуючи творчий доробок видатного миколаївця Дмитра Кременя, відчуваєш закоханість поета у красу та велич південного степу, що узагальнюється до рівня національного конотованого символу (конотація – це

емоція або ідея, емоційно-експресивне забарвлення слова, вислову; символ – художній образ, який умовно відбиває яку-небудь думку, ідею, почуття), який відображає макрообраз України.

Поетична й живописна спадщини художника та поета, пов'язані зі степом, спрямовують реципієнтів до вивчення історії рідного краю та збереження культури і традицій степовиків, спонукають замислитися над філософією існування минулих поколінь, ще більше – вселяють надію на процвітання гідних нащадків вільних духом українців у майбутньому.

Перспективи дослідження. У час відродження професійного мистецтва України до його скарбниці мають увійти, точніше, повернутися, образи степової, низової Причорноморської Таврії, тому доцільним є подальше багатовекторне дослідження степових мотивів у творчості А. Д. Антонюка та Д. Д. Кременя на уроках образотворчого мистецтва, літератури та на заняттях із гурткової роботи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Антонюк М. О. Антонюк Андрій Данилович – живописець, заслужений художник України [Текст] / М. О. Антонюк // Хто є хто в Україні, 1997: біогр. словник.

– К., 1997. – С. 13.

2. Антонюк А., Кремінь Д. Лампада над Синюхою : Альбом-антологія / Андрій Антонюк, Дмитро Кремінь. – Миколаїв : Атол, 2007. – 216 с.

3. Базилевський В. Мінерал поезії // Кремінь Д. Д. Замурована музика: лірика, симфонії, поеми; передм. В. Базилевського. – К. : Ярославів Вал, 2011. – 368 с.

4. Баденкова В., Макарова Н. Інтерпретація образу землі в ідіостилі Дмитра Кременя / В. Баденкова, Н. Макарова. – Миколаїв : Науковий вісник МНУ імені В. О. Сухомлинського : Філологічні науки, 2016. – № 1. – С. 27–32.

5. Дзюба І. М. Дмитро Кремінь: розмова з добою на краю прірви / І. Дзюба. – Миколаїв : Вечерний Николаєв, 2008.

6. Кабаченко В. П. Мистецтво козацького степу / В. Кабаченко. – К., 2002. – 200 с.

7. Кремінь Д. Замурована музика: лірика, симфонії, поеми / Д. Кремінь. – К. : Ярославів Вал, 2011. – 350 с.

8. Логвиненко О. На вагу духу вимірюється нова книжка поета Д. Кременя «Пектораль» / О. Логвиненко // Урядовий кур'єр. – 1999. – 15 черв. – С. 8.

9. Малина В. В. Антонюк Андрій Данилович : [біогр. довідка] / В. В. Малина, О. О. Катюха // Енциклопедія сучасної України. – Київ, 2001. – Т. 1 : А. – С. 587.

10. Назаренко Л. А. Специфіка реалізації світоглядних позицій Д. Кременя в збірці «Елегія троянського вина»: до питання вивчення літератури рідного краю в старших класах / Л. А. Назаренко // Молодий вчений. – № 6 (58) червень, 2018 р. – С. 318–321.

11. Степанов М. Душа не знає часу / М. Степанов // Малярство : альбом / А. Антонюк ; ред.-упоряд. М. Марічевський. – К., 2004. – С. 92–93.

12. Сто слів про Андрія Антонюка : кн. спогадів / В. Антонюк, Д. Антонюк [та ін.] ; упоряд., вступ. ст., прим. Т. Д. Кремінь. – Миколаїв : Іліон, 2020. – 476 с.

13. Шитюк М. М. Антонюк Андрій Данилович / М. М. Шитюк, Є. Г. Горбуров, К. Є. Горбуров // Шитюк М. М. Слава і гордість Миколаївщини : навч. посіб. / М. М. Шитюк, Є. Г. Горбуров, К. Є. Горбуров. – Миколаїв : Видавець Шамрай П. М., 2012. – С. 11–14: іл. – (75-річчю утворення Миколаївської області присвячується).

14. Шуляр В. І. Поетичне світовідчуття Дмитра Кременя / В. І. Шуляр // Дивослово. – 2000. – № 1. – С. 47–50.

COMPARISON OF THE DEPICTION OF THE IMAGES OF THE SOUTHERN UKRAINIAN STEPPE IN THE ARTISTIC AND POETIC WORKS OF DMYTRO KREMIN AND ANDRIY ANTONIUK

Stepaniuk Natalia,

senior lecturer

Department of Theory and Methods

of Language, Literature, Art and Aesthetic Education

Mykolaiv In-Service Teachers Training Institute

4-a Admiralska Street, 54001, Mykolaiv, Ukraine

natalia.stepaniuk@moippo.mk.ua

The article is devoted to the depiction of the southern steppe in the works of A. Antonyuk and D. Kremin. The southern steppe has always been a source of inspiration for artists. The vast expanse of the steppe reflects the breadth and authenticity of the Ukrainian soul. It captivates and entices with its rich history.

Certainly, no one can capture the beauty of the southern steppe better than someone

whose creativity was shaped by its boundless landscapes. The southern steppe became the central theme in the works of two brothers: Andrii Antonyuk and Dmytro Kremin.

Among the artists from the Northern Black Sea region, whose work is directly associated with the development of national culture in recent decades, the prominent position is held by Andriy Antonyuk and Dmytro Kremin. Their paintings and poetry have become defining criteria in assessing the progress of modern Ukrainian art. The steppe, glorified in A. Antoniuk's canvases, became a source of inspiration for Dmytro Kremin.

Dmytro Kremin's artistic world emerged as a result of a unique interplay of various elements: word and painting, mountains and steppe, past and present. As his consciousness was shaped by the fusion of images, words, and colors, it is likewise expressed and influences the reader.

Especially in the present time, the foresight and creative intuition of these artists are deeply felt, as Ukraine fights for its right to exist and maintain its independence. The artistic «cosmos» created by these artists not only taps into the depths of genetic memory but also exhibits the ability to anticipate tragic events. Nevertheless, the works of the two brothers are filled with profound patriotism and optimism, reflecting their faith in the bright future of their people. The artistic and poetic works inspired by the steppe have become a protective shield for southern Ukraine.

Keywords: art; artistic image; steppe; Ukrainian landscape.

REFERENCES

1. Antoniuk, A. & Kremin, D. (2007). *Lampada nad Syniukhoiu: Albom-antolohiia* [Lampada nad Synyukha: Album-anthology]. Mykolaiv: Atol (ukr).
2. Antoniuk, M. O. (1997). Antoniuk Andrii Danylovych – zhyvopysets, zasluhenyi khudozhnyk Ukrainy [Antonyuk Andriy Danylovych – painter, Honored Artist of Ukraine]. In *Khto ye khto v Ukraini: biohr. slovnyk*. K. (ukr).
3. Antoniuk, V. & Antoniuk, D. ta in. (2020). *Sto sliv pro Andriia Antoniuka: kn. spohadiv* [One hundred words about Andrii Antoniuk: book. memories]. Uporiad., vstup. st., prym. T. D. Kremin. Mykolaiv: Ilion (ukr).
4. Badenkova, V. & Makarova, N. (2016). Interpretatsiia obrazu zemli v idiostyli Dmytra Kremenia [Interpretation of the image of the earth in Dmytro Kremin's idiostyle]. Mykolaiv: *Naukovyi visnyk MNU imeni V. O. Sukhomlynskoho: Filolohichni nauky*, 1, 27–32 (ukr).
5. Bazylevskyi, V. (2011). Mineral poezii [The mineral of poetry]. In Kremin D. D. *Zamurovana muzyka: liryka, symfonii, poemy*. K.: Yaroslaviv Val (ukr).
6. Dziuba, I. (2008). *Dmytro Kremin: rozmova z doboiu na kraiu prirvy* [Dmytro Kremin: a conversation with era on the edge of the abyss]. Mykolaiv: Vechernij Nikolaev (ukr).
7. Kabachenko, V. P. (2002). *Mystetstvo kozatskoho stepu* [Art of the Cossack steppe]. K. (ukr).
8. Kremin, D. (2011). *Zamurovana muzyka: liryka, symfonii, poemy* [Walled music: lyrics, symphonies, poems]. K.: Yaroslaviv Val (ukr).
9. Lohvynenko, O. (1999). Na vahu dukhu vymiriuietsia nova knyzhka poeta D. Kremenia «Pektoral» [The new book of the poet D. Kremin «Pectoral» is measured by the weight of the spirit]. *Uriadovyi kurier*. 15 cherv, 8 (ukr).
10. Malyna, V. V. & Katiukha, O. O. (2001). Antoniuk Andrii Danylovych: [biohr. dovidka] T. 1: A, 587 [Antonyuk Andriy Danylovych: [biography certificate]]. In *Entsyklopediia suchasnoi Ukrainy*. Kyiv (ukr).
11. Nazarenko, L. A. (2018). Spetsyfika realizatsii svitohliadnykh pozytsii D. Kremenia v zbirtsi «Elehiia troianskoho vyna»: do pytannia vyvchennia literatury

ridnoho kraiu v starshykh klasakh [The specifics of the implementation of D. Kremin's worldview positions in the collection «Elegy of Trojan Wine»: on the issue of studying the literature of the native land in senior classes]. *«Molodyi vchenyi»*, 6 (58) cherven, 318–321 (ukr).

12. Shuliar, V. I. (2000). Poetychne svitovidchuttia Dmytra Kremenia [Dmytro Kremin's poetic worldview]. *Dyvoslovo*, 1, 47–50 (ukr).

13. Shytiuk, M. M. (2012). Antoniuk Andrii Danylovykh [Andriy Danylovykh Antonyuk]. In M. M. Shytiuk, Ye. H. Horburov & K. Ye. Horburov. *Slava i hordist Mykolaivshchyny*. Mykolaiv: Vydavets Shamrai P. M., 11–14 (ukr).

14. Stepanov, M. (2004). Dusha ne znaie chasu [The soul does not know time]. In *Maliarstvo: albom / A. Antoniuk*; (Ed. M. Marichevskyi). K., 92–93 (ukr).